

การศึกษาเปรียบเทียบความรับผิดชอบตามพระธรรมวินัยของพระภิกษุ
กรณีตติยปาราชิกตามหลักพุทธศาสนาเถรวาทและ ความรับผิดชอบ
ของบุคคลในความผิดต่อชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา*

A COMPARATIVE STUDY OF THE OFFENSES ACCORDING TO DHAMMA
VINAYA OF A MONK IN THE CASE OF TATIYA PARAJIKA IN ACCORDANCE
WITH THERAVADA BUDDHISM AND PERSONAL LIABILITY FOR OFFENSES
AGAINST LIFE UNDER THE CRIMINAL CODE

พระครูอุทุมพรกิตติคุณ (เลื่อน งามโร), โกเมศ ขวัญเมือง, พระสิทธิธรรมาดา (ชลัช โชติทนต์)

Phrakhru Uthumphornkittikhun (Luan Tangniam), Komes Kuanmuang,

Phra Sitthinitithada a (Chalat Chotithatto)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: sathaphorn.mcu@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.ศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวกับการกระทำโดยเจตนาตามพระวินัยปิฎกและการกระทำโดยเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญา 2. ศึกษาโครงสร้างความผิดต่อชีวิตตามตติยปาราชิกในพระวินัยปิฎกและประมวลกฎหมายอาญา 3. เสนอข้อค้นพบ ข้อเสนอแนะปรับปรุงกฎหมายอาญาให้สอดคล้องกับพระวินัย ศึกษาวิจัยเอกสาร เก็บข้อมูลจากเอกสารผลงานทางวิชาการ เช่น หนังสือ บทความ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และงานวิชาการในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. เจตนา (คดีอาญา) แบ่งได้เป็น 2 กรณี คือ เจตนาประสงค์ต่อผล หมายถึง รู้สำนึกและมุ่งหมายจะให้เกิดผลขึ้น เจตนาเล็งเห็นผล หมายถึง ไม่ได้ประสงค์ต่อผล 2.การกระทำทุกฐานความผิด ผู้กระทำจะรับผิดชอบหรือรับโทษก็ต่อเมื่อได้มีการกระทำครบองค์ประกอบที่กฎหมายกำหนด การกระทำทุกฐานความผิด ผู้กระทำจะรับผิดชอบหรือรับโทษก็ต่อเมื่อได้มีการกระทำครบองค์ประกอบที่กฎหมายกำหนด 3.การเปรียบเทียบทั้ง 5 ด้าน มีส่วนที่เหมือนกันอยู่ 1 ด้าน คือ ด้านที่ 3 องค์ประกอบภายใน คือ พระบัญญัติใช้คำว่า “จงใจ” ส่วนคำว่า “เจตนา” มีความหมายเหมือนกัน คือ มีความตั้งใจที่จะแสวงหา

*Received October 11, 2023; Revised April 4, 2024; Accepted April 13, 2024

ศีลตราอันจะพรากกายมนุษย์ ส่วนที่ต่างกันมี 1 ด้าน คือ โทษที่จะได้รับ สำหรับอนุบัญญัติ โทษที่จะได้รับ คือ “ปาราชิก” ส่วนบทบัญญัติ โทษที่จะได้รับ คือ “จำคุก ปรับ” เป็นโทษปานกลาง

คำสำคัญ: ความรับผิดชอบตามพระธรรมวินัย; ตติยปาราชิก; ความรับผิดชอบอาญา

Abstract

This research article aimed: 1. To study the concepts related to intentional actions according to the Vinaya Pitaka and intentional actions according to the Criminal Code. 2. To study the structure of offenses against life according to the Third Parachika in the Vinaya Pitaka and the Criminal Code. 3. To present findings and recommendations for improving the criminal law to be consistent with the Vinaya, conducted by documentary research collected data from academic documents such as books, articles, research papers, theses, and academic works in electronic media, etc., analyzed data by descriptive data analysis methods.

The results of the research were found to be as follows: 1. Intent (criminal cases) can be divided into 2 cases: Intent for the outcome means knowing and intending to bring about the outcome. Intention to see the result means not intending the result. 2. All acts of guilt; the offender will be held liable or punished only if he or she has completed all the elements specified by law. For every act of guilt, the offender will be held liable or punished only if he or she has completed all the elements specified by law. 3. Comparing all 5 aspects, there is one aspect that is the same, namely the third aspect, the internal component, which is the Commandments. The word “intention” is used, while the word “intention” has the same meaning; that is, there is an intention to seek the perfect weapon. It will take away the human body. There is only one difference: the punishment that will be received. For the ordinance, the punishment that will be received is “parajik.” As for the provisions, the punishment that will be received is “imprisonment and fine,” which is a moderate punishment.

Keywords: Liability According to the Dhamma and Vinaya; Tatiya-parachika; Criminal Liability

บทนำ

พระวินัย เปรียบเสมือนด้ายร้อยดอกไม้สำหรับใช้ควบคุม คือ ร้อยดอกไม้ไว้ไม่ให้กระจัดกระจายฉันใด พระวินัยเป็นสิ่งที่คอยควบคุมความประพฤติของพระภิกษุสงฆ์ให้มีระเบียบเรียบร้อยดังฉันนั้น กล่าวคือ บุคคลที่เข้ามาขอบรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนานั้นมีหลายประเภทด้วยกัน เช่น มาจากสกุลต่างกัน เชื้อชาติต่างกัน ฐานะต่างกัน การศึกษาต่างกัน อหยาศัยต่างกัน และวัฒนธรรมประเพณีก็ต่างกัน เป็นต้น ถ้าไม่มีพระวินัยเป็นเครื่องมือในการปกครองหรือถ้าพระภิกษุสงฆ์ไม่ประพฤติปฏิบัติตามพระวินัยแล้วก็จะทำให้เป็นหมู่พระภิกษุที่ขาดระเบียบ เป็นผู้เลวทราม ไม่เป็นที่ตั้งแห่งศรัทธาความเลื่อมใส ที่สำคัญยิ่ง คือ พระพุทธศาสนาจะตั้งอยู่ไม่ได้นาน (กรมการศาสนา, 2543) การบัญญัติวินัยนั้น จะทรงบัญญัติก็ต่อเมื่อมีพระภิกษุได้กระทำความเสียหายอย่างใดอย่างหนึ่งให้เกิดขึ้นก่อน โดยมีได้ทรงบัญญัติไว้ล่วงหน้า โดยจัดแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1. ทรงบัญญัติไว้เดิม เรียกว่า “มูลบัญญัติหรือต้นบัญญัติ” 2. อนุบัญญัติ หมายถึง ข้อบัญญัติที่ทรงเพิ่มเติมขึ้นในภายหลัง เพื่อเสริมมูลบัญญัติให้รัดกุมขึ้นหรือผ่อนให้เพลาเบาบางลง สะดวกแก่การปฏิบัติตาม (คณาจารย์สำนักพิมพ์เสียงเสียงเพียรเพื่อพุทธศาสน์, 2546)

ส่วนกฎหมาย คือ ข้อบังคับของรัฐที่กำหนดความประพฤติของมนุษย์ ตราขึ้นโดยรัฐอธิปไตยเพื่อให้บังเกิดความสงบเรียบร้อยแก่แผ่นดินและให้ความยุติธรรมแก่ราษฎร ถ้าผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องได้รับผลร้ายหรือถูกลงโทษ และรวมถึงกฎข้อบังคับที่กำหนดขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายด้วย (สุขุม นวลสกุล และคณะ, 2544) กฎหมายอาญา คือ กฎหมายที่บัญญัติว่าการกระทำหรือไม่กระทำการอย่างใดเป็นความผิด และกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดไว้ด้วย (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2544) ความรับผิดชอบทางอาญานั้น บุคคลจะต้องรับผิดชอบก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา เว้นแต่จะกระทำโดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบเมื่อกระทำโดยประมาท หรือเว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดให้ต้องรับผิดชอบแม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา

กระทำโดยเจตนา ได้แก่ การกระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะที่เดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น ถ้าผู้กระทำมิได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดจะถือว่าผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นมิได้ การกระทำโดยประมาท ได้แก่ การกระทำความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่ การกระทำให้หมายความรวมถึง การให้เกิดผลอันหนึ่งอันใดขึ้นโดยงดเว้นการที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้นด้วย (มาตรา 59) บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อ

ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะที่ยกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ถ้าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง การกระทำเช่นนั้นไม่เป็นความผิดต่อไป ให้ผู้ที่ได้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด และถ้าได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษแล้ว ก็ให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดนั้น ถ้ารับโทษอยู่ก็ให้การลงโทษนั้นสิ้นสุดลง (มาตรา 2) โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้ 1. ประหารชีวิต 2. จำคุก 3. กักขัง 4. ปรับ และ 5. ริบทรัพย์สิน (มาตรา 18) ความผิดต่อชีวิต หมายถึง ลักษณะของการกระทำที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดในหมวดนี้ เป็นการที่บุคคลหนึ่งประทุษร้ายต่ออีกบุคคลหนึ่ง ไม่ว่าจะกระทำโดยวิธีใดก็ตาม อันเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายเพราะการกระทำนั้น หรือเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายโดยทางอ้อมอันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับการกระทำนั้น ไม่ว่าจะเป็นการทำให้ผู้อื่นนั้นฆ่าตนเองหรือถูกผู้อื่นฆ่าก็ตาม

จากที่กล่าวข้างต้นนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและมีความประสงค์ที่จะทำการศึกษารเปรียบเทียบมูลฐานความผิด องค์ประกอบแห่งความผิด และโทษที่จะได้รับการละเมิดหรือการกระทำความผิดต่อชีวิตตามพระธรรมนูญในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับมูลฐานความผิดทางอาญาต่อชีวิตของบุคคล องค์ประกอบแห่งความผิด และโทษที่จะได้รับการละเมิดหรือการกระทำความผิดนั้นตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมสงฆ์และสังคมไทยโดยรวมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวกับการกระทำโดยเจตนาตามพระวินัยปิฎกและการกระทำโดยเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญา
2. เพื่อศึกษาโครงสร้างความผิดต่อชีวิตตามตติยปาราชิกในพระวินัยปิฎกและประมวลกฎหมายอาญา
3. เพื่อเสนอข้อค้นพบ ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงกฎหมายอาญาให้สอดคล้องกับพระวินัยในส่วนที่เกี่ยวกับความผิดต่อชีวิต

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเป็นการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการเก็บ ศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เป็นผลงานทางวิชาการ เช่น หนังสือ บทความ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และงานวิชาการในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นวิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยเป็นการวิเคราะห์และบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. แนวคิดที่เกี่ยวกับการกระทำโดยเจตนาตามพระวินัยปิฎกและการกระทำโดยเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญา พบว่า กฎแห่งกรรม คือ กฎของการกระทำที่ประกอบไปด้วยเจตนา หากไม่มีเจตนาก็ไม่ถือว่า ทำกรรม ดังที่พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย เจตนานั่นเอง เราเรียกว่า กรรม บุคคลจงใจ แล้วจึงกระทำด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยใจ” ฉะนั้น การเดินไปแล้วเหยียบมดตายโดยไม่ตั้งใจ หรือคนวิกลจริตทำร้ายคนอื่น จึงมีแต่การกระทำแต่ไม่จัดว่าเป็นกรรม เจตนาเป็นสิ่งสำคัญที่จะกำหนด ทิศทางหรือแนวทางในการทำให้เข้าสู่เป้าหมายสูงสุด (สมเด็จพระญาณสังวร, 2539) เมื่อได้ศึกษาปาราชิกสิกขาบทที่ 3 ที่ปรากฏในพระวินัยปิฎก ผลการวิจัยพบว่า การบัญญัติสิกขาบทที่ 3 แยกได้เป็น 3 ส่วน ดังนี้ พระบัญญัติส่วนที่ 1 การพรากกายมนุษย์จากชีวิต มีความหมายว่า ภิกษุทำฆาตกรรมหรือฆ่าคนตาย หรือฆ่าผู้อื่นตายโดยจงใจ เป็นปาราชิก พระบัญญัติส่วนที่ 2 การแสวงหาศัสตราอันจะพรากกายมนุษย์จากชีวิต มีความหมายว่าภิกษุแสวงหาหรือจัดเตรียมอาวุธเพื่อทำฆาตกรรมหรือฆ่าคนตายหรือฆ่าผู้อื่นตายโดยจงใจ เป็นปาราชิก ส่วนที่ 3 อนุบัญญัติที่บัญญัติเพิ่มเติมขึ้นมาจากหลังนั้น มีความหมายชัดเจนว่า ภิกษุจงใจพรากกายมนุษย์จากชีวิต หรือแสวงหาศัสตราอันจะพรากกายมนุษย์ พุดพรรณนาคุณความตายหรือชักชวนเพื่อให้ผู้อื่นตาย เป็นปาราชิก ปาราชิกสิกขาบทที่ 3 นั้น พระพุทธองค์ทรงปรับอาบัติภิกษุที่ต้นจิต แล้วถือเอาเจตนาของผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ ในพระไตรปิฎกมีเรื่องที่เกี่ยวข้องอยู่หลายเรื่อง แต่มีบางเรื่องไม่ถึงกับอาบัติปาราชิก

ถ้าเป็นปาราชิกสิกขาบทที่ 3 (พระบัญญัติส่วนที่ 1 การพรากกายมนุษย์จากชีวิต) ประเด็นสำคัญอยู่ที่องค์ประกอบของปาณาติบาตทั้ง 5 ถ้าองค์ประกอบไม่ครบบริบูรณ์ การพรากชีวิตย่อมไม่สำเร็จ การตายย่อมไม่เกิดขึ้น ส่วนผู้กระทำการตามกรณีดังกล่าว ไม่เป็นปาราชิก แต่ต้องรับผิดชอบอาบัติอื่นที่หย่อนหรือเบาลงมา ส่วนปาราชิกสิกขาบทที่ 3 (พระบัญญัติส่วนที่ 2 การแสวงหาศัสตราอันจะพรากกายมนุษย์จากชีวิต) และอนุบัญญัติไม่จำต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของปาณาติบาตทั้ง 5 แต่อย่างไรเพราะการกระทำอยู่ในขั้นเตรียมการ หรือโดยการใช้คำพยุยงหรือชักจูง อยู่ในขั้นพยายามกระทำความผิด เพราะยังไม่มี การตายเกิดขึ้นในเวลานั้นๆ

ในทางกฎหมายนั้น การที่จะพิจารณาลงอาญาแก่ผู้ใด หรือบังคับใช้ให้เป็นผลตามนิติกรรมแก่คู่กรณี การพิสูจน์ให้เห็นเจตนาที่แท้จริง คือ สิ่งสำคัญที่สุด ทั้งมีกฎหมายดั้งเดิมอยู่ว่า “กรรมเป็นเครื่องชี้เจตนา” (acta exteriora indicant interiora secreta) ซึ่งหมายความว่า การกระทำภายนอกเป็นเครื่องบ่งชี้ความลับซึ่งอยู่ภายในใจ ซึ่งก็คือเจตนาภายในใจนั่นเอง ดังนั้น เพื่อให้เข้าใจสาเหตุแห่งเจตนาในกฎหมายอาญา ผู้วิจัยจึงขอนำ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าว ซึ่งว่าด้วยหลักของการกระทำหรือเจตนา มาแสดงให้เห็นเข้าใจ

เจตนาในทางประมวลกฎหมายอาญา คำนี้นับเป็นองค์ประกอบสำคัญในเรื่องความรับผิดชอบอาญา โดยประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 วรรคแรก บัญญัติว่า “บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา เว้นแต่ได้กระทำโดยประมาท” ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 วรรคสอง ได้ให้ความหมายของคำว่ากระทำโดยเจตนาไว้ว่า “กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำ และในขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น” คำว่า “รู้สำนึก” หมายถึง อยู่ภายใต้บังคับของจิตใจ จากที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า เจตนา (คดีอาญา) แบ่งได้เป็น 2 กรณี คือ 1. เจตนาประสงค์ต่อผล 2. เจตนาเล็งเห็นผล โดยจากข้อสรุปดังกล่าวข้างต้น ได้ให้ความหมายในส่วน of เจตนาไว้ดังนี้ คือ (1) เจตนาประสงค์ต่อผล หมายถึง รู้สำนึกและมุ่งหมายจะให้เกิดผลขึ้น ซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “จงใจ” ในคดีแพ่ง แต่แตกต่างกันเล็กน้อย ตรงที่เจตนาประสงค์ต่อผล ต้องมีการพิจารณาถึงผลที่เกิดขึ้นด้วยว่ามากหรือน้อยกว่าที่ได้มุ่งหมายไว้ เช่น นายแดง ตั้งใจเอาไม้ตีหัว นายดำตั้งใจเพียงให้หัวแตกเล็กน้อย แต่ถ้าผลที่เกิดขึ้นจริงคือ ดำ ถึงแก่ความตาย อย่างนี้ทางอาญาไม่ถือว่าเจตนาฆ่า (มีเจตนาเพียงทำร้าย) ดังนั้นแดง ต้องรับผิดชอบทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย แต่หากพิจารณาในทางแพ่งก็ต้องถือว่า แดง “จงใจ” ทำให้ ดำ เสียหายเพราะได้ทำไปโดยรู้สำนึกกว่าจะเกิดความเสียหายขึ้นกับ ดำ โดยไม่ต้องสนใจว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงมีมากหรือน้อยกว่าที่มุ่งหวังไว้ (2) เจตนาเล็งเห็นผล หมายถึง ไม่ได้ประสงค์ต่อผล คือ ไม่ได้มุ่งหมายให้เกิดผลขึ้น แต่ เล็งเห็นได้ว่าจะเกิดผลขึ้นอย่างแน่นอนเท่าที่จิตใจของบุคคลที่อยู่ในฐานะเช่นนั้นจะเล็งเห็นได้ ตัวอย่างเช่น นายขาว ยิงปืนเข้าไปในกลุ่มคนประมาณ 10 คน เพื่ออวดศักดา ไม่ได้มีความประสงค์ที่จะฆ่าใคร แต่ นายขาว ย่อมเล็งเห็นได้ว่ากระสุนปืนอาจถูกคนใดคนหนึ่งในกลุ่มคนจนถึงแก่ความตายได้ กรณีนี้ ในทางอาญาถือว่า นายขาว มีเจตนาเล็งเห็นผล (คือมีเจตนาฆ่าผู้อื่น) ดังนั้น หากกระสุนปืนถูก นายดำ ที่อยู่ในกลุ่มคนจนถึงแก่ความตาย นายขาว ที่มีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา กรณีตัวอย่างดังกล่าวนี้หากพิจารณาในทางแพ่ง ไม่ถือว่า นายขาว จงใจเพราะไม่ได้มุ่งหวังให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น แต่อาจต้องรับผิดชอบจากการที่กระทำละเมิดต่อผู้อื่นโดยความประมาท

2. โครงสร้างความผิดต่อชีวิตตามตติยปาราชิกในพระวินัยปิฎกและประมวลกฎหมายอาญา พบว่า การรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดของการกระทำในทางอาญาและทางพระธรรมวินัย ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสาม ได้บัญญัติไว้เป็นข้อยกเว้นความผิดในกรณีผู้กระทำได้กระทำไปตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 59 วรรคสาม ที่ว่า “ถ้าผู้กระทำไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด จะถือว่า

ผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นมิได้” อย่คำตามมาตรา 59
วรรคสาม ข้างต้น ก็แปลความหมายได้ว่า เมื่อผู้กระทำไม่ประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็น
ผลของการกระทำ ก็ต้องถือเป็นเหตุขาดว่าผู้กระทำไม่มีเจตนาในการกระทำ เมื่อผู้กระทำ
กระทำโดยไม่เจตนา ผู้กระทำก็ย่อมไม่ต้องรับผิดชอบในการกระทำ ในส่วนของระดับของความ
ไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดนั้น เป็นความไม่รู้ข้อเท็จจริงในระดับทั่วๆ
ไป (Actual Knowledge) ก็เพียงพอแล้ว ไม่จำเป็นต้องรู้ข้อเท็จจริงละเอียดแต่อย่างใดว่า
รถที่จอดอยู่ในบ้านของนาย ก. นั้นเป็นของนาย ก. หรือนาง ข. ภรรยา ของนาย ก. รู้เพียง
แค่ว่ารถคันนั้นเป็นของผู้อื่นก็เพียงพอแล้วอุทธรณ์ 1 “ในฤดูร้อนเป็นช่วงเวลาที่ยี่สิบห้าให้
ชาวเยอรมันล่าสัตว์ได้ Mr. F ไปล่าสัตว์ (หมีป่า) กับเพื่อน 4-5 คน ครั้นตอนบ่าย Mr. F
เห็นการเคลื่อนไหวของสิ่งหนึ่งในราวป่า มีสีดำคล้ายหมีป่า จึงใช้ปืนลูกซองล่าสัตว์ยิงไป
ปรากฏว่ากระสุนปืนไปถูก Mr. O ถึงแก่ความตาย ดังนี้ ตามกฎหมายอาญาเยอรมัน ถือว่า
Mr. F ไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิด (ไม่รู้ว่าเป็นผู้อื่น) ดังนี้ ถือว่า Mr. F ไม่มี
เจตนาในการฆ่า Mr. O จึงไม่ต้องรับผิดชอบทางอาญาแต่อย่างใด” อุทธรณ์ 2 “ก. จำเลยเก็บ
วัตถุระเบิดได้ แต่ไม่ทราบว่าเป็นวัตถุระเบิดเท่ากับไม่มีเจตนากระทำความผิดฐานมี
ระเบิดไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต” (สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตย
สภา,2535) อุทธรณ์ในวินิตัตฤคคา “สมัยนั้น ภิกษุผู้เที่ยวไปบิณฑบาตเป็นวัตรรูปหนึ่ง
ได้รับอาหารบิณฑบาตที่เจือยาพิษ แล้วนำกลับไปถวายแก่ภิกษุทั้งหลายให้ฉันก่อน ภิกษุ
เหล่านั้นถึงแก่ภรรณภาพ ภิกษุเจ้าของบิณฑบาตเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิก
หรือไม่ จึงนำความไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระพุทธองค์ทรงตรัสถามว่า
ภิกษุเธอคิดอย่างไร ภิกษुरुบนั้นตอบว่า ข้าพเจ้าไม่ทราบ พระพุทธเจ้าข้า พระพุทธองค์ทรง
ตรัสต่อไปว่า ภิกษุเมื่อไม่ทราบ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก”

3. ข้อค้นพบ ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงกฎหมายอาญาให้สอดคล้องกับพระวินัยใน
ส่วนที่เกี่ยวกับความผิดต่อชีวิต พบว่า เมื่อได้ศึกษาความผิดต่อชีวิตตามประมวลกฎหมาย
อาญาแล้ว พบว่า ความผิดต่อชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา มีทั้งหมด 6 ฐานความผิด
ได้แก่ 1. ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา (มาตรา 288) 2. ฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนา (มาตรา 290) 3.
ประมาททำให้คนตาย (มาตรา 291) 4. ปฏิบัติทารุณแก่ผู้อื่นเพื่อให้ฆ่าตนเอง (มาตรา 292)
5. ช่วยหรือยุยงเด็กให้ฆ่าตนเอง (มาตรา 293) 6. ร่วมในการชุลมุนต่อสู้และมีคนถึงแก่
ความตาย (มาตรา 294) การกระทำทุกฐานความผิด ผู้กระทำจะรับผิดชอบหรือรับโทษก็ต่อเมื่อ
ได้มีการกระทำความผิดครบองค์ประกอบที่กฎหมายกำหนด คือ 1. ผู้กระทำต้องมีการกระทำหรือ
งดเว้นจากการกระทำ โดยรู้สำนึก อีกทั้งประสงค์ต่อผล หรือเล็งเห็นผล จากการกระทำนั้น
2. การกระทำครบองค์ประกอบภายนอกที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งแต่ละฐานความผิดจะมี
ความแตกต่างกัน 3. การกระทำครบองค์ประกอบภายใน คือ มีเจตนา หรือประมาท อย่าง

ใดอย่างหนึ่ง 4. เมื่อการกระทำครบองค์ประกอบดังกล่าวแล้ว จะต้องพิจารณาต่อไปว่า ความผิดฐานนั้นมีกฎหมายยกเว้นความผิดหรือไม่ (หากไม่มี) 5. จะต้องพิจารณาต่อไปอีกว่า มีกฎหมายยกเว้นโทษหรือไม่ (หากไม่มี) ผู้กระทำถึงจะได้รับโทษทางอาญาตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ประหารชีวิต หรือจำคุก เป็นต้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปาราชิกลักขาบพที่ 3 (ส่วนที่ 1 การพรากชีวิตมนุษย์) กับความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา การเปรียบเทียบ 5 ด้านมีเหมือนกัน 4 ด้าน คือ

1. ด้านเนื้อหา : เหมือนกันทุกประการ 2. ด้านองค์ประกอบภายนอก : มีครบถ้วนเหมือนกัน 3) ด้านองค์ประกอบภายใน : แม้จะแตกต่างกันในการใช้คำ แต่เหมือนกันในความหมาย กล่าวคือ พระบัญญัติ (ส่วนที่ 1 การพรากกายมนุษย์จากชีวิต) ใช้คำว่า “จงใจ” ส่วนของบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญาใช้คำว่า “เจตนา” ซึ่งมีความหมายเหมือนกัน คือ มีความตั้งใจที่จะกระทำต่อชีวิตมนุษย์ 4. ด้านผลของการกระทำ : ทั้งพระบัญญัติ (ส่วนที่ 1 การพรากกายมนุษย์จากชีวิต) และบทบัญญัติของกฎหมาย มีผลของการกระทำเหมือนกัน คือ มี “คนตาย” ส่วนที่ต่างกัน 1 ด้าน คือ โทษที่จะได้รับ สำหรับพระบัญญัติ (ส่วนที่ 1 การพรากชีวิตมนุษย์) โทษที่จะได้รับ คือ “ปาราชิก” ส่วนบทบัญญัติ โทษที่จะได้รับ คือ “จำคุก, ประหารชีวิต” โทษ “จำคุก” นั้น เป็นโทษ “ทางกาย” โดยการให้อยู่ในที่ที่จำกัด เพื่อบังคับกายโดยตรง แล้วให้มีผลต่อ “จิตใจ” โดยอ้อม ส่วนโทษ “ประหารชีวิต” นั้น เป็นการลงโทษ “ทางกาย” และ “จิตใจ” ไปพร้อมกันเป็นการกำจัดออกไปเสียจากสังคมโดยถาวร โทษที่ผู้กระทำผิดจะได้รับจึงต่างกันอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

1. ส่วนโทษที่จะได้รับ ย่อมแตกต่างกันไป โดยพิจารณาจากความนึกคิด หรือจากจิตใจ ซึ่งเป็นต้นตอของการทำความผิดเป็นสำคัญ ถ้าตั้งใจกระทำที่เรียกว่า “จงใจ” หรือ “เจตนา” ก็จะได้รับโทษหนัก แต่ถ้าไม่ตั้งใจกระทำ แต่เกิดจากความเลินเล่อพลอดหัว หรือมีเหตุอื่นใดมาฉวยโอกาสเห็นใจใจ จนกระทั่งควบคุมตัวเองไม่ได้ หรือเกิดจากความเจ็บป่วยทางกายหรือทางจิตใจ จนกระทั่งไม่สามารถควบคุมตนเองได้ จนกระทำความผิดลงไป โทษที่ได้รับก็จะน้อยลง

2. โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดหลังจากมีการตายเกิดขึ้น ทางพระวินัยเรียกว่า “การปรับอาบัติ” สำหรับการจงใจพรากชีวิตมนุษย์นั้น พระวินัยปรับอาบัติสถานเดียว คือ “ปาราชิก” ขาดจากความเป็นภิกษุทันที จะบวชใหม่อีกไม่ได้ โทษปาราชิกเป็นโทษที่หนักที่สุดที่ลงโทษแก่ภิกษุผู้ล่วงละเมิดพระวินัยบัญญัติ

3. แต่โทษ “ปาราชิก” เป็นโทษทางศีลธรรม ที่มีผลต่อจิตใจของผู้กระทำความผิด เพียงทำให้ขาดคุณสมบัติในการเป็นภิกษุ และขาดคุณสมบัติที่จะบรรลุนิพพานขั้นสูงได้ แต่ไม่มีการลงโทษทางกายภาพแก่ผู้กระทำความผิดพระวินัยแต่อย่างใด

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2543). กระทรวงศึกษาธิการ. *หลักสูตรและคู่มือการเรียนการสอนศาสนา ศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2544). *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- คณาจารย์สำนักพิมพ์เสียงเสียงเพียรเพื่อพุทธศาสนา. (2546). *หนังสือบูรณาการแผนใหม่ นวัตกรรมขั้นตรี*. กรุงเทพฯ: เสียงเสียง.
- ปลื้ม โชติ ฐิตยงกูร. (2559). *คำบรรยายกฎหมายคณะสงฆ์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเทพโสภณ ประยูร ธมมจิตโต. (2539). *กรรมและการเกิดใหม่*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ บริษัทสหธรรมิก จำกัด.
- พระธรรมปิฎก ป.อ. ปยุตโต. (2538). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- ภูริชญา วัฒนรุ่ง. (2545). *หลักกฎหมายมหาชน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมเด็จพระญาณสังวร. (2539). *อำนาจแห่งกรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธรรมสภา.
- สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. (2535). *คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3431/2535 ที่ 3799/2535 ฎล.10*. กรุงเทพฯ: บริษัท กรุงสยาม พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด.
- สุขุม นวลสกุล และคณะ. (2544). *การเมืองการปกครองของไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.